SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1032

av Tomas Brandberg och Terje Skaarnes (båda SD)

Halvledare och strategiska komponenter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga Sveriges strategiska beroenden och sårbarheter inom halvledarförsörjningen, med särskilt fokus på kritiska komponenter och tillgången till avancerad elektronik vid internationella kriser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Sveriges strategiska position inom halvledarindustrin, med utgångspunkt i landets råvarutillgångar, forskning och industriella kompetens och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga initiativ till ett fördjupat nordiskt samarbete inom halvledarområdet, i syfte att stärka Nordens roll i internationella produktions- och förädlingskedjor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tillgång till halvledare och avancerad elektronik utgör en förutsättning för Sveriges industriella utveckling, digitalisering, totalförsvar med mera. Detta används i allt från telekommunikation, många typer av transporter, medicinteknik, vapensystem och så vidare. Tillgången till halvledare alltså inte bara en fråga om industriell konkurrenskraft,

utan också om nationell säkerhet, ekonomisk resiliens och samhällets långsiktiga förmåga att fungera under kris och krig.

Den globala halvledarindustrin präglas av omfattande beroenden mellan producenter och konsumenter, höga investeringskostnader och en långtgående specialisering av produktion och förädling. Tillverkningen av olika typer av halvledare är koncentrerad till ett begränsat antal länder och företag. Även om den färdiga komponenten skulle köpas från en europeisk leverantör kan tillverkningen vara beroende av material, utrustning, produktionsanläggningar och underleverantörer i andra delar av världen. Det innebär att tillgången till halvledare kan påverkas av geopolitiska konflikter, exportrestriktioner, handelsstörningar eller andra händelser som begränsar de internationella leveranskedjorna.

Vid en internationell kris kan etablerade handelsflöden försenas, begränsas eller i värsta fall upphöra. Då räcker det inte att svenska företag har de ekonomiska resurserna att köpa komponenter på världsmarknaden.

Sverige behöver därmed betrakta halvledare som en strategisk försörjningsfråga, jämförbar med energi och insatsvaror för jordbruket.

Inför en osäker framtid där vi behöver förbereda oss för det oväntade är det avgörande att komponenterna faktiskt finns tillgängliga, att alternativa leverantörer kan leverera och att Sverige har tillräcklig kunskap, industriell kapacitet och beredskap för att hantera långvariga leveransavbrott. Brist på en enskild komponent kan få konsekvenser för hela produktionskedjor, som Sverige är extremt beroende av som industrination.

Sverige har betydande styrkor inom halvledarområdet, inte minst gäller detta kunskap och forskning vid våra större tekniska högskolor och universitet. Det är en bra grund och den behöver utvecklas vidare. Sverige bedriver avancerad forskning inom exempelvis halvledarmaterial, kraftelektronik och elektronisk systemdesign. Vi har dessutom kvalificerade teknikföretag och stora industriella användare inom telekommunikation, försvar, energi och fordonsindustri.

Dessa kompetenser utgör en viktig strategisk tillgång i sig. De ger Sverige förutsättningar att utveckla ny teknik, attrahera kvalificerad arbetskraft och delta i internationella forsknings- och industrisamarbeten. Men hög forskningskvalitet innebär inte automatiskt att Sverige har tillgång till de fysiska komponenter som kommer att behövas även när omvärldsläget försämras.

Det är förknippat med stora ekonomiska risker att på nationell politisk nivå fatta beslut som i slutändan behöver hanteras av industrin och dess investerare. Icke desto mindre måste Sverige säkerställa tillgången till kritiska halvledare om eller när den internationella marknaden inte längre fungerar som förväntat.

Regeringen bör i denna situation fokusera på strategiska samarbeten, primärt utgående från den svenska situationen och vilka kort vi har att spela i händelse av kris. Fokus bör sedan breddas till den nordiska sfären, där vi redan har ett omfattande strategiskt samarbete på andra områden. Våra nordiska grannar har överlag god ekonomi, de delar vårt beroende av halvledare och avancerad elektronik och vi kan se dem som pålitliga partners i en krissituation. Regeringen bör i denna kontext ta initiativ till ett bredare och djupare samarbete med våra nordiska grannländer och utreda ifall Norden kan ta steget från akademisk excellens och still att bli en aktör i produktionskedjan.

En intressant aspekt av detta är att Sverige och Norden har flera av de geologiska förutsättningarna som krävs för att delta i produktionen av halvledare. Sverige har några av EU:s viktigaste och största kända fyndigheter av sällsynta jordartsmetaller, framför allt i Kiruna och vid Norra Kärr i Småland. Därtill finns betydande potential i restmaterial från befintlig gruvdrift. LKAB:s satsning på att utvinna sällsynta jordartsmetaller ur apatit i järnmalmsproduktionen är särskilt intressant, liksom SGU:s kartläggning av äldre gruvavfall och hyttslagg i Bergslagen. Att ta tillvara dessa restprodukter skulle stärka Sveriges och Europas råvaruförsörjning utan att all utvinning behöver förutsätta nya gruvor. Även Norge har potential att utvecklas till en betydande leverantör till den europeiska marknaden.

Ingen bör bortse från skillnaden i att ha tillgång till råmaterialen i berggrunden och att kunna tillverka avancerade mikrochip. Svenska staten, eller statliga bolag, kan inte oförsiktigt gå in som ”stakeholder” i högriskprojekt. Men vi är en gruvnation med tillgång till både värdefull malm och metallurgisk kompetens, vilket är en intressant utgångspunkt i en kontext där Sverige och Norden behöver stärka sin strategiska position på detta område.

En rimlig ambition vore att Sverige identifierar komponenter, tekniska förmågor och produktionsled där vi kan stärka vår strategiska position. I detta utgår vi både från behov, beroenden och sårbarheter, men också från förutsättningarna att lyckas. Det bör i denna kontext klargöras, för att bredda fokus ytterligare, hur svenska styrkeområden

kan bidra till Europas samlade halvledarförmåga och hur Sverige kan minska sårbarheten inom Europeiska Unionen.

Tomas Brandberg (SD) *Terje Skaarnes (SD)*